

ПАРАЗИТОЛОГІЯ ТА ПАРАЗИТОЦЕНОЛОГІЯ

УДК 619:616.599

ПОШИРЕНІСТЬ НЕМАТОДОЗІВ У КОНЕЙ

Л.М. Лазоренко, ст. викладач, Сумський національний аграрний університет

В статті наведені дані щодо розповсюдження параскарозу, стронгілідозів та ціатостомідозів органів травлення у коней залежно від сезону року. Встановлено, що найбільш поширеними кишковими нематодозами коней є параскароз, стронгілідози та ціатостомідозы органів травлення. Пік параскарозової, стронгілідозної та ціатостомідозної інвазії припадає на осінній період року.

Копроовоскопічними дослідженнями встановлено, що екстенсивність параскарозової інвазії восени та взимку становила 17,4 %. У порівнянні з весняним та літнім періодами екстенсивність інвазії була вищою у 2 рази. Інтенсивність інвазії також була найвищою восени і взимку порівняно із весняно-літнім періодом, відповідно, у 1,3 та 1,1 рази. Екстенсивність змішаної параскарозової, стронгілідозної та ціатостомідозної інвазій восени та взимку істотно не відрізнялася, проте, у порівнянні з весняним та літнім періодами була вищою у 2 рази.

Ключові слова: коні, нематодози, параскароз, стронгілідози, ціатостомідозы, інтенсивність інвазії, екстенсивність інвазії.

Постановка проблеми в загальному вигляді. За останні роки галузь конярства в господарствах України інтенсивно відновлюється, зростає кількість коней як робочого так і спортивного напрямків. Робоче конярство набуває найбільшого поширення, адже коні характеризуються високою працездатністю, є незамінними помічниками в сільському господарстві.

Зв'язок проблеми із важливими науковими чи практичними завданнями. Проведені дослідження були складовою частиною Міждержавної науково – технічної програми «Удосконалити існуючі і розробити нові методи і технології діагностики інвазійних хвороб, лікування тварин і профілактики для отримання продукції і сировини тваринного походження високої санітарної якості та збереження екологічної безпеки» (2010-2015 рр.) № державної реєстрації 0110U007847.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Найбільшої шкоди галузі конярства завдають інвазійні хвороби, серед яких одне із перших місць належить кишковим нематодозам – параскарозу, збудник із підряду Ascaridata та стронгілітозам, збудники із підряду Strongylata. За літературними даними майже у 100% коней реєструються стронгілітози органів травлення, збудники яких відносяться до двох родин Strongylidae та Cyathostomidae. Домінуючими видами стронгілід на території України є: Strongylus vulgaris (EI - 29,3 %), S. equinus (EI - 17,1 %), S. edentatus (EI - 12,2 %), а із родини Cyathostomidae: Cylicocyclusnassatus (EI – 100 %); Cyathostomumcatinatum (EI – 100 %); Cylicocyclus ashworthi (EI - 95,1 %); Cylicostephanuslongibursatus (EI - 95,1 %); C. calicatus (EI - 92,7 %) [2]. На території Росії - Strongylus equinus (EI 84,2 %), S. vulgaris (синонім Delafondia vulgaris) (EI - 78,6 %) та S. edentatus (синонім Alfortia edentatus) (EI - 65,0 %). Екстенсивність ураження ціатостомідами була також високою Cylicostephanus calicatus та C. coronatus (EI - 78,6 %), C. leptostomus (EI - 31,2 %) і Cylicocyclusnassatus (EI - 60,4 %), C. bicoronatus і C. goldi (EI - 65,9 %), C. labi-

atus (EI - 50,4 %) [1]. На території Білорусії ураженість коней всіх вікових груп стронгілітами органів травлення знаходилась майже на однаковому рівні 96-100 %. Реєструвалися види стронгіліат Cyathostomum tetracanthum, C. pateratum, Cylicocyclusnassatus, C. insigne, Cylicostephanuslongibursatus, C. goldi, Strongylus equinus, S. vulgaris, S. Edentatus [4].

Гельмінтози коней мають виражену сезонну динаміку. За даними Шмаюна С.С. (1997) параскароз та стронгілітози реєструються протягом року, проте, максимальне проявлення інвазії виявляли восени [3].

Поставлене завдання. Виходячи з цього перед нами була поставлена мета вивчити сезонну динаміку параскарозу, стронгілідозів та ціатостомідозів органів травлення коней.

Матеріали і методи досліджень. Сезонну динаміку параскарозу, стронгілідозів та ціатостомідозів органів травлення коней вивчали в підсобному господарстві Сумського обласного центру соціальної реабілітації дітей інвалідів с. Рибці Сумського району, а також на кафедрі паразитології та токсикології факультету ветеринарної медицини Сумського НАУ за результатами копроовоскопічних досліджень тварин в різні сезони року. Всього було досліджено 92 голови коней. Копроовоскопічні дослідження проводили флотаційним методом з використанням розчину нітрату амонію за Г.О. Котельниковим та В.М. Хреновим.

Результати власних досліджень та їх обговорення. Копроовоскопічними дослідженнями встановлено, що екстенсивність параскарозової інвазії восени та взимку становила 17,4 %. У порівнянні з весняним та літнім періодами екстенсивність інвазії була вищою у 2 рази. Інтенсивність інвазії також була найвищою восени і взимку порівняно із весняно-літнім періодом, відповідно, у 1,3 та 1,1 рази.

Екстенсивність змішаної параскарозової, стронгілідозної та ціатостомідозної інвазій восени та взимку істотно не відрізнялася, проте, у порівнянні з весняним та літнім періодами була вищою у 2 рази. Інтенсивність змішаної інвазії була най-

вищою восени і становила – 6,8 екз. яєць в 1 краплі флотаційної рідини тоді, як взимку, навесні та влітку цей показник не перевищував, відповідно, – 4,3; 4,8 та 2,95 екз. яєць в 1 краплі флотаційної рідини. Водночас, слід зазначити, що за змішаної

інвазії домінуючим видом були стронгіліди та ціатостоміди. Кількість яєць цих гельмінтів була значно більша ніж яєць параскарисів восени, взимку, навесні та влітку, відповідно, у 4,7; 3,1; 4 та 2,1 рази.

Таблиця

Поширеність параскарозу, стронгілідозів та ціатостомідозів органів травлення коней

Пора року	Всього досліджено тварин	Уражено параскарисами			Уражено стронгілідами та ціатостомідами органів травлення			Змішана параскарозо, стронгілідозна та ціатостомідозна інвазія		
		К-ть голів	EI	II	К-ть голів	EI	II	К-ть голів	EI	II
Осінь	23	4	17,4	1,2	21	91,3	8,4	4	17,4	1,2/5,6
Зима	23	4	17,4	1,05	20	86,9	6,7	4	17,4	1,05/3,2
Весна	23	2	8,6	0,95	13	56,5	5,7	2	8,6	0,95/3,8
Літо	23	2	8,6	0,95	19	82,6	4,3	2	8,6	0,95/2

Примітка: EI – екстенсивність інвазії, %; II – інтенсивність інвазії, екз./яєць в 1 краплі флотаційного розчину.

Екстенсивність стронгілідозної та ціатостомідозної інвазії була вищою в осінній період у порівнянні з зимовим періодом в 1,1 рази, а інтенсивність інвазії – у 1,2 рази. У весняний період показник екстенсивності інвазії становив 56,5 % тоді як в осінній період досягав 91,3 %. В той же час інтенсивність інвазії була нижчою в літній період в 1,9 рази в порівнянні з осіннім періодом.

Кліщ Chorioptes equi

До того ж, нами встановлено, що при одночасному паразитуванні у коней гельмінтів, виявляли кліщів, які за морфологічними ознаками були віднесені до виду Chorioptes equi. Тіло у них видовжене овальне. Хоботок має форму притупленого конуса гризучого типу. Кліщі мали чотири пари п'ятичленистих лапок з тюльпаноподібними присосками. Присоски відсутні були лише у самок на третій парі лапок, їх кінці закінчувалися довгими щетинками.

Екстенсивність інвазії становила 8,7 %, а інтенсивність – 2 екземпляра кліщів в полі зору мікроскопа.

Перспектива досліджень з даного напрямку. Результати досліджень дозволяють виявити період найбільшого інтенсивного росту параскарозу, стронгілідозів та ціатостомідозів органів травлення у коней та призначити ефективне лікування.

Висновки. 1. Найбільш поширеними кишковими нематодозами коней є параскароз, стронгілідози та ціатостомідози органів травлення.

2. Пік інвазії припадає на осінній період року.

3. Встановлено одночасне паразитування у коней стронгілід, ціатостомід, параскарисів та кліщів - хоріоптесів.

Список використаної літератури:

1. Гельминтозы лошадей Кабардино-Балкарской республики / [Каноккова А.С., Машуков А.В., Исаков Р.Л., Дзодзаева А.Х., Чапаев М.Б., Шагапсоева А.М.]. – М.: Российский паразитологический журнал. – 2008. – № 2. – С. 11-14.
2. Кузьмина Т.А. Применение метода диагностической дегельминтизации для изучения кишечных гельминтозов лошадей / Т.А. Кузьмина, В.А. Харченко, А.И. Старовир, Г.М. Двойнос // Весник зоологи. – 2004. – № 38 (5). – С. 67-70.
3. Шмаюн С.С. Деякі питання епізоотології, патогенезу, терапії і профілактики нематодозів травного каналу коней Лісостепової зони України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. вет. наук.: спец. 16.00.11 – «Паразитологія» / Сергій Степанович Шмаюн. – Біла Церква, 1997. – 20 с.
4. Ятусевич А.И. Паразитозы желудочно-кишечного тракта лошадей Беларуси / А.И. Ятусевич, М.П. Синяков, В.В. Петрукович, С.Н. Соглаев // Тр. VI Республ. науч.- практ. конф. – Витебск, 2008. – С. 340-343.

Лазоренко Л.Н. Распространение нематодозов у лошадей

В статье приводятся данные относительно распространения параскароза, стронгилидозов и циатостомидозов органов пищеварения лошадей в зависимости от сезона года. Наиболее распространенными кишечными нематодозами лошадей есть параскароз, стронгилидозы и циатостомидозы органов пищеварения у лошадей.

Копроовоскопическими исследованиями установлено, что экстенсивность параскаридозной инвазии осенью и зимой составляла 17,4 %. По сравнению с весенним и летним периодами экстенсивность инвазии и была выше в 2 раза. Интенсивность инвазии также была самой осенью и зи-

мой по сравнению с весенне-летним периодом, соответственно, в 1,3 и 1,1 раза. Экстенсивность смешанной параскаридозной, стронгилидозной и циатостомидозной инвазий осенью и зимой существенно не отличалась, однако, по сравнению с весенним и летним периодами была выше в 2 раза.

Ключевые слова: лошади, нематодозы, параскароз, стронгилятозы, циатостомидозы, интенсивность инвазии, экстенсивность инвазии.

Lazorenko L.N. Dissemination nematosis of horses

The article presents information about the prevalence of paraskaridosis, strongilyatosis and tsiatostomidosis digestive in horses, depending on the season. The most common intestinal nematodosis of horses are paraskaridosis, strongylatosis siatostomidosis of digestive in horses.

Koproovoskopicheskiiye issledovaniya pokazali, chto ekstensivnost' paraskarozys invazii osenniu i zimoi byla v 1,3 i 1,1 raza. Srovnaniem s vesennim i letnim periodami byla vyshchey v 2 raza. Intenzivnost' infestatsii byla takzhe vyshchey v 2 raza. Intenzivnost' infestatsii byla takzhe vyshchey v 2 raza. Intenzivnost' infestatsii byla takzhe vyshchey v 2 raza.

Keywords: horses, nematodoses, paraskaridosis, strongylatosis, siatostomidosis, intensity of invasion, extensiveness of invasion.

Дата надходження до редакції: 19.02.2015 р.

Рецензент: к.ветн., професор Зон Г.А.

УДК 619:616.34-008.89

ГІСТОМОНОЗ ПАВИЧІВ В ПРИСАДИБНИХ ГОСПОДАРСТВАХ

О.С. Панасенко, к.вет.н., в.о. доцента

Ю.В. Негреба, ст.викладач

Сумський національний аграрний університет

Гістомоноз павичів реєстрували у 90 % птиці, що мала контакт з хворими на гістомоноз індиками. Гістомоноз у молодняка павичів реєструвався з більш тяжким перебігом в порівнянні з гістомонозом у індиків в присадибних господарств Сумської області. Клінічно проявлявся швидким виснаженням птиці, сильним пригніченням і майже повною відмовою від корму. Патологоанатомічно реєстрували геморагічно-фібринозне запалення сліпих кишок, перитоніт.

Розвиток гістомонозу у молодняка павичів співпадає з критичними періодами в розвитку сплахів гістомонозу у індиків, тобто – перший місяць життя в стаціонарно неблагополучних господарствах та 2-3 місяць життя у відносно благополучних.

Ключові слова: павичи, гістомоноз, молодняк, індика, клінічний прояв.

Постановка проблеми. Птахівництво в Україні розвивається швидкими темпами. Дані статистичної звітності говорять про незначне відставання валового продукту птахівництва в присадибних господарствах по відношенню до промислових птахофабрик. В більшості випадків птахофабрики межують з селянськими присадибними господарствами з різною технологією утримання домашньої птиці і значною концентрацією різновидової птиці, що створює ряд проблем. Часто в присадибних господарствах поряд з продуктивною птицею утримують також і декоративні види птахів: фазанів, павичів, цесарок. Але утримання птиці різних видів на одних вигульних майданчиках створює ідеальні умови для перезараження бактеріальними, вірусними та паразитарними контамінантами аборигенних порід птиці із декоративною, що часто завдає значних та непередбачених збитків. Одним із таких паразитарних захворювань є гістомоноз, який за даними наших досліджень викликає падіж птиці інших видів (індиків високопродуктивних кросів) віком 1-3 місяці до 90 % при відсутності вчасної та ефективної терапії. В літературних джерелах практично відсутня інформація про особливості прояву гістомонозу у павичів, є лише повідомлення, що ґрун-

туються на даних по гістомонозу індиків.

Зв'язок проблеми із важливими науковими чи практичними завданнями. Дані дослідження були складовою частиною Міждержавної науково-технічної програми «Удосконалити існуючі і розробити нові методи і технології діагностики інвазійних хвороб, лікування тварин і профілактики для отримання продукції і сировини тваринного походження високої санітарної якості та збереження екологічної безпеки» (2010-2015 рр.) № державно реєстрації 0110U007847.

Аналіз досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Статистичні дані говорять, що в Україні починає збільшуватись поголів'я декоративної птиці, зокрема павичів у присадибних, приватних, фермерських господарствах та домашніх зоопарках. Вивчаючи дані останніх публікацій, розвиток птахівництва особливо в присадибних господарствах України суттєво стримують інвазійні хвороби, які набули значного поширення і завдають економічних збитків [1].

Одним із захворювань молодняка птиці, що завдає значних збитків є гістомоноз. Гістомоноз (інфекційний ентерогепатит, тифлогепатит, Black-head – «чорна голова», LiverRot – гниття печінки)